

Τηλε-κρίση και τηλε-διάκριση.

Γράφει ο Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού.

Η μέθοδος της τηλεδιδασκαλίας και γενικώς της διαδικτυακής επικοινωνίας με ήχο και εικόνα, μπήκε βίαια στη ζωή μας και σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, έγινε φανερό πως ήρθε για να μείνει.

Ως συνήθως, οι αιφνιδιαστικές εξελίξεις αυτού του είδους κινούνται ταχύτερα από την κριτική επεξεργασία του ανθρώπινου νου, συνεπώς, την ανάγκη για ένταξη του πρωτόγνωρου στην υπάρχουσα τάξη που με κόπο και ημιτελώς έχει καταφέρει να εφαρμόσει ο νους, καλύπτει αρχικά η ανακλαστική επιθετικότητα και η ποικιλόμορφη συνωμοσιολογία.

Σχέδιο σκοτεινών δυνάμεων για να αποξενώσουν τους ανθρώπους μεταξύ τους, σχέδιο κατάργησης της σωματικής επαφής, σχέδιο επιβολής νέων εργασιακών σχέσεων και κατάργησης όλων των δικαιωμάτων κλπ, κλπ. Αυτές ήταν κάποιες από τις γρήγορες εξηγήσεις που δόθηκαν για να εξηγηθεί και να αντιμετωπιστεί ό τηλε-εισβολέας.

Είναι αρκετοί οι 10 μήνες συστηματικής τηλεδιδασκαλίας σε ευρεία κλίμακα, ώστε να αποτιμηθούν τα υπέρ και τα κατά; Το βέβαιον είναι ότι ορισμένα στοιχεία είναι αναμφισβήτητα:

Καταρχάς, η διαδικασία αυτή είναι φανερό ότι κουράζει μαθητές και διδάσκοντες. Η κούραση αυτή δεν είναι τόσο σωματική όσο πνευματική, καθώς υπάρχουν ριζικές διαφορές με την δια ζώσης διδασκαλία, τις οποίες ο

νους μικρών και μεγάλων δεν είναι δυνατόν σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα να αφομοιώσει. Με απλά λόγια, το μυαλό αλλά και γενικότερα η ψυχή κουράζεται να προσδοκά από την τηλεδιδασκαλία αποτελέσματα που επετύγχανε με τον παραδοσιακό τρόπο μαθήματος.

Η κόπωση αυτή ίσως να αμβλυνθεί, όταν γίνει απολύτως κατανοητό πως ο νέος τρόπος εξ αποστάσεως διδασκαλίας δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να υποκαταστήσει, όχι ολόκληρο αλλά ούτε καν στο μεγαλύτερο μέρος του το παιδαγωγικό αποτέλεσμα της δια ζώσης διδασκαλίας.

Πρέπει να αποδεχθούμε πως ο νέος αυτός τρόπος εξυπηρετεί κυρίως δύο πολύ συγκεκριμένες ανάγκες:

Πρώτα, τη συνέχιση παροχής της πληροφορίας, προκειμένου η διδακτική διαδικασία να μην οδηγηθεί στην απόλυτη αδράνεια. Βεβαιότατα και μάθηση δεν είναι μόνον η παροχή πληροφορίας. Συνεπώς η τηλεδιδασκαλία αποτελεί μία λύση ανάγκης, κάτι σαν τεχνητό κώμα, προκειμένου να διατηρηθούν στο μίνιμουμ κάποιες στοιχειώδεις λειτουργίες.

Δεύτερον, ο νέος αυτός τρόπος διατηρεί μία ελάχιστη επαφή μεταξύ διδάσκοντα και διδασκομένων χωρίς, επ' ουδενί, να πλησιάζει, ούτε καν αυτό που ονομάζεται «πλήρης ανθρώπινη επαφή» μεταξύ δασκάλου και μαθητή. Η τηλεδιδασκαλία δεν μπορεί να δημιουργήσει εκ του μηδενός ανθρώπινες σχέσεις, δεν μπορεί ούτε καν να ενισχύσει προϋπάρχουσες ανθρώπινες σχέσεις. Μπορεί απλώς να τις διατηρήσει σε μία συντήρηση και να τις κρατήσει εν αναμονή μιας επερχόμενης δια ζώσης επικοινωνίας. Και στον τομέα αυτόν, δηλαδή, μιλάμε για μία λύση ανάγκης, καλύτερης μόνον από την πλήρη αποστασιοποίηση.

Ένα καίριο σημείο διαφοροποίησης μεταξύ τηλεδιδασκαλίας και δια ζώσης διδασκαλίας απεδείχθη πως είναι η συμμετοχή των παιδιών. Το γεγονός είναι απλό: Δεν υπάρχει κανένας αποτελεσματικός τρόπος για τον δάσκαλο να εμπνεύσει, να επιβάλει η και να ελέγξει την συμμετοχή του μαθητή. Εάν το επιχειρήσει με ξαφνικές ερωτήσεις, όπως εφάρμοσαν πολλοί, κατάστρέφεται η ροή αυτού του έστω πληροφοριακού μαθήματος, χωρίς και πάλι να βγαίνουν αξιόπιστα συμπεράσματα, καθώς οι δικαιολογίες, υπαρκτές ή ανύπαρκτες, για χαμηλό σήμα, για βλάβη στην κάμερα κλπ κλπ δεν μπορούν να διασταυρωθούν. Με άλλα λόγια, στις πλάτες των μαθητών πέφτει ένα

μεγάλο βάρος υπευθυνότητας, για το οποίο δεν έχουν εκπαιδευτεί, ούτε από το ελληνικό σχολείο, ούτε από την ευρύτερη ελληνική κοινωνία, η οποία, με την συγκεκριμένη ιδιότητα, δεν τα πηγαίνει πολύ καλά. Εάν η κοινωνία μας θελήσει να επενδύσει στην τηλεδιδασκαλία, πρέπει να αφιερώσει αρκετές δυνάμεις στο να πείσει μαθητές, ακόμη και των πρώτων τάξεων του Γυμνασίου, πως ο σχολικός μόχθος δεν αποτελεί ένα ιδιότυπο καψόνι της καθηγητικής ή γονεϊκής ξουσίας ή, ακόμη, του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά μία επένδυση για το μέλλον τους, προσωπικά για τον καθένα. Όσο και αν αυτός ο στόχος μοιάζει ουτοπικός, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση εκμετάλλευσης αυτού του νέου εργαλείου.

Το εάν αυτός ο νέος τρόπος διδασκαλίας θα παγιωθεί, ακόμη και όταν εκλείψει η πανδημία, θα φανεί πολύ σύντομα. Ως συνήθως, το νέο θα αποτελέσει αφορμή κρίσης και διάκρισης.

Κρίσης, διότι με τον ερχομό του, θα αξιολογηθεί αμείλικτα το παλαιό και θα οδηγηθεί μοιραία σε μαρασμό ό, τι δεν είχε δυνάμεις να επιβιώσει. Με άλλα λόγια, το άνευρο και διεκπεραιωτικό μάθημα ενός παραιτημένου ή ακατάλληλου ή αδιάφορου δασκάλου, θα οδηγήσει μαθητές και γονείς να αναρωτηθούν, γιατί να μην κάτσουν σπίτι τους και να διδαχτούν, χωρίς τον κόπο της μετακίνησης, ακριβώς τα ίδια και με ακριβώς τον ίδιο άνευρο και αποξενωτικό τηλε-τρόπο. Συγχρόνως όμως, το μάθημα που πραγματοποιείται

μέσα σε περιβάλλον σχέσης ζωντανής και ψυχών, διδασκόντων και διδασκομένων, ζεστών για μάθηση και επικοινωνία, θα εκτιμηθεί ακόμα περισσότερο και θα αποδειχθεί όντως αναντικατάστατο.

Τώρα, ως προς τη διάκριση, η ψύχραιμη αντιμετώπιση και η αντικειμενική καταγραφή των δεδομένων θα οδηγήσουν στην σωστή χρήση και όχι στην κατάχρηση. Το νέο αυτό εργαλείο αποτελεί συγχρόνως, δυνατότητα και απειλή, ευκαιρία και κίνδυνο, χρήσιμο μέσον και εθιστικό αυτοσκοπό. Υποβίβασε το σχολικό μάθημα, συγχρόνως όμως διατήρησε μια ελάχιστη μαθησιακή διαδικασία, αποξένωσε μαθητές και δασκάλους, συγχρόνως όμως διατήρησε μια στοιχειώδη επαφή μεταξύ τους, υπακατέστησε την ψυχοσωματική «τρισδιάστατη» επαφή, συγχρόνως όμως έγινε μέσον παρηγοριάς και επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπων, που, για διάφορους λόγους, ήταν αδύνατο να βγουν από το σπίτι τους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ψυχική και σωματική τους υγεία.

Και κάτι ελπιδοφόρο:

Η επιστροφή των παιδιών στο σχολικό χώρο είναι διαπιστωμένο πως, σε πολύ μεγάλο ποσοστό, γέμισε με χαρά την ψυχή τους. Ακόμη και αυτό το σχολείο, το απαξιωμένο και συστηματικά στηριγμένο στις πλάτες των λίγων και φωτισμένων δασκάλων, φάνηκε πως παραμένει χώρος ελπίδας για την ελληνική κοινωνία και ένας από τους τελευταίους χώρους κοινωνικοποίησης για τους νέους ανθρώπους, που έχουν πλέον εύκολη την διέξοδο προς την τοξική απομόνωση των συσκευών.

Αν καταφέρει το σχολείο να γίνει αυτό που οι πρόσφατα εορτάζοντες Τρεις Ιεράρχες ονειρεύτηκαν, δηλαδή, όχι μόνον χώρος συσώρευσης πληροφοριών, αλλά θερμοκήπιο νοητικής, ψυχικής και πνευματικής πληρότητας και υπαρξιακής ολοκλήρωσης, τα νέα εργαλεία που ήρθαν – ή που ήδη βρίσκονται στο δρόμο – θα παραμείνουν υπήκοα των μεγάλων σκοπών του ανθρώπινου πνεύματος. Διαφορετικά, θα πάρουν τα ηνία και, από κατευθυνόμενα, θα καταλήξουν να γίνουν τα αφεντικά. Και δεν θα είναι καθόλου εύκολα αφεντικά.